

TÉNYEK ÉS TANÚK

Heltai Jenő

NÉGY FAL KÖZÖTT

Naplójegyzetek 1944–1945

Péntek, október 20.

217., 200., 119., 59., 6. nap. A megszállás 31-ik, a csillag 17-ik hete.

Második éjszakám pontosan olyan volt, mint az első, 11-kor lefeküdtem, $\frac{1}{4}$ 5-kor néhány percre fölébredtem, $\frac{1}{2}$ 6-tól 7-ig ébren, azután 8-ig aludtam még. A ház mindjobban megtelik,

³⁸³ A német *Wie sich der kleine Moritz das vorstellte...* szólásmondásból ('Ahogy azt Móricka elképzeli...').

ifjabb Boerffy urat és nejét láttam ma. Újságot nem tudunk még. Ma már 10 órakor rágyújtottam az első szivarra, nyitott ablak mellett szívom. Hideg van. 12 órakor pipa, ½ 3-kor a második szivar. Fiala Ferenc az új sajtófőnök, Kiss Ferenc a Nemzeti új igazgatója. Hivatalosan nem erősítették meg a rádióban állítólag elhangzott rendeleteket. De a zsidók elköltöztetéséről (deportálásáról?) szóló rendeletet a belügyminiszter felfüggesztette. A 16–60 korban levő zsidókat honvédelmi szolgálatra alkalmazzák. Natália testvér látta, hogy egy zsidó ház lakóit az udvaron összegyűjtötték, kiválogatták a legtípusosabb zsidókat, megnyugtatták őket, hogy nem történik bajuk, csak fotografálják őket. Filmet játszottak le velük, egy kövér zsidónak a sötétben a fal mellett kellett surrannia, és egy zsidó házról leszednie a csillagot. Egy fiatal lányt, aki soha nem festette magát, nem cigarettázott, a Lukács fürdőben leülteték egy padra, ott rúzsoznia kellett magát, a szoknyáját térdig fölhúznia, azután melléje telepítettek egy legényt. Cigarettáztatni is akarták, de erről lemondtak, amikor kijelentette, hogy rosszul lesz. Féltették a fölvételt. Mari és Médi kimentek, bevásároltak, telefonoztak, mesélik, hogy az utca mozgalmas, de nem igazolhatják az embereket. Az ebéd nagyon gyenge volt, a szoba nagyon hideg, nem fűtenek. Délután aludtam egy kicsit. A hercegprimás állítólag házi őrizetben van. Holminkat nem hozták be. Állítólag orosz demars történt a zsidókérdésben, az oroszok állítólag Abonyban vannak, minden irányból előrenyomulnak. Azonban el vagyunk zárva a világtól, nem tudunk semmit.

Marianne rádió- és sajtófőnök, Lilla harisnyát stoppol, mindenki vállal valami munkát, Médi fürdőszoba-felügyelő. Ha jól tudom, itt a Svéd Vöröskereszt és a svéd követség védelme alatt vagyunk. Ellátásért napi 16 pengőt fizetünk fejenként, Lilla elsejéig kifizetett mindent. Két pipa. Télikabátban, plédbe takartan ülök. 6 óra 5-kor vacsorázni hívtak. Debrecent föladták, Nagybányát kiürítették. Állítólag Aachen is, Belgrád is elesett. További állítólag: Szálasi újabb csapatokat kért Hitlertől, aki megtagadta azzal, hogy semmi közösséget nem érez vele. Honnan kapják az itteni ügyvédek az ilyen híreket, titok és rejtély. Szirmai építész nagy zsidó csapatok elvonulását látta, állítólag munkára viszik őket. 8 órakor vacsoráztam,

rágyújtottam a harmadik szivarra. A kevésbé zsidós menekülteket innen vidékre küldik. Ma ment el egy küldemény fiatal lány. Ennek a háznak természetesen megvan a maga élete: intrikák, pletykák. A testvéreket kilakoltatták szobáikból. Van vendég, aki 5-6 hónapja él már itt, előkelő, gazdag nők cselédmunkát végeznek itt, varrnak, az étkezéseknél kiszolgálhatnak, a kapuban őrt állnak. Kevés a férfi. $\frac{1}{2}$ 9-kor az ember fene fáradt már, a nagy semmittevés leveszi a lábáról. Hiába aludtam délután, nincs más megoldás, mint megint belebújni az ágyba, és alvásba menekülni.

Szombat, október 21.

218., 201., 120., 60., 7. nap.

Margit testvér az este meglátogatott, panaszkodott, hogy az emberek erőszakosak és tapintatlanok, szegények az életüket szeretnék megmenteni, ebben a pillanatban nem nagyon ügyelhetnek a jó modorra. Egy anya belopta ide a két fiát, és befektette az ágyába, egy jómódú ember 1000 pengőt ajánlt föl, hogy befogadják. A délutáni alvás után is elég jól aludtam. Este a rádiót vigyáztam, kis légózás volt. $\frac{3}{4}$ 8-kor fölkeltetek. $\frac{1}{4}$ 10-kor az első szivar. $\frac{3}{4}$ 10-kor sziréna. Hűvös, szép idő. 9:50 óvóhely, a kápolnában, ahol fölváltva Üdvözlégy Máriaék és Achtung-achtung Lichtspielek hangzottak el. 12 órakor lefújás. A pincékben menekültek poggyászosan, matracok a földön, a hivatali irodákban is alszanak. 312-szer leírtam „ebéd” az ebédcédulákra. 2 pipa. $\frac{1}{4}$ 3-kor bányadt ebéd után a második szivar. $\frac{1}{2}$ 3-kor l. r. Budapest, $\frac{1}{2}$ 4-kor lefújás.

Itt volt Jancsi, mindenfélét hozott, járt Saluéknál, ahol nagy a depresszió, Poldi bácsinál. Náluk helyreállt a rend, János és Ernő otthon van, Alomir Frédi papírjaival Valinál. Aachen, Belgrád, Debrecen elesett, Belgrádnál átkeltek a Dunán. A svéd követség köréből kapott értesítés szerint mindenféle mentesítés, árja-párjaság érvényes. Van egy fölfogás, amely a mentesítettekre vonatkozó döntést beugratásnak magyarázza, meg akarják várni, amíg ezek kibújnak, akkor csapnak le rájuk. Az árja-párjákat kénytelenek voltak akceptálni, mert a gyárak és a hivatalok kiürültek, a munka megállt. Megerősítik

– Moszkva is – azt, hogy Szálasi kért, de nem kapott katonát Hitlertől. A németek hamarosan félreállítják Szálasisit, és maguk veszik át a hatalmat, hogy Budapest kiürítését és a németek föl- és elvonulását biztosítsák. A rendőrségnek egy kis része állt csak a nyilasok mellé, a Külügyminisztériumban a tisztviselők nem dolgoznak.

A nyilas karszalagot már nem osztogatják olyan bőségesen, fél óráig is járkalhat az ember az utcán, amíg karszalagossal találkozik. Az sincs kizárva, hogy óvatosan veszik vagy nem veszik föl. Megint két pipa. A Saluék házából is elvitték a 16–60 éves férfiakat. Gimes Miklóst is elvitték, ezek után alighanem Kádárt is, ha nem ugrott meg idejekorán. Bokor Pali családjával egy szenespincében lakik, amelynek másik felében kazán van. Egész nap éhes vagyok, akármennyit eszek is, nem lakok jól. A zsidók állítólag 4-től 6-ig kimehettek az utcára, és ugyancsak állítólag a svéd oltalmazólevél is érvényes, amiből az következik, hogy nyugodtan itt lehetünk a házban. Egész délután és este légó, könnyen lehetséges, hogy harmadszor is le kell vánszorognunk az óvóhelyre. $\frac{1}{2}$ 8-kor a harmadik szivar, $\frac{3}{4}$ 9-kor pipa.

Az e-könyv formátum megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Nemzeti Kulturális Alap

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2017-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Korrektor Balogh Emerencia
A könyvet tervezte Pintér József
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 8738
Kner Antikva betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3532 0
ISSN 0324-797X